

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

На тему

«Облік і аналіз надходження та вибуття основних засобів»

071 «Облік і оподаткування»

Студентки 4 курсу Колесник Вікторії Миколаївни
групи ОПз-81с

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ В.М. Колесник

Керівник
старший викладач,
кандидат економічних наук.

_____ О.В. Мірошніченко

Суми 2022

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему:

«Облік і аналіз надходження та вибуття основних засобів»

Студентки 4 курсу групи ОПз-81с

Колесник Вікторії Миколаївни

Актуальність теми дослідження визначається тим, що однією з умов ефективного функціонування установи в сучасних умовах розвитку економіки є забезпечення його основними засобами, оскільки завдяки їм можливе функціонування установи, а в подальшому більш ефективне виконання поставлених цілей.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку та аналізу надходження та вибуття основних засобів у Департаменті економічного розвитку і торгівлі Сумської обласної державної адміністрації.

Об'єктом дослідження є процес організації та методології обліку та аналізу наявності та руху основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність практичних, методологічних та теоретичних аспектів організації обліку й аналізу наявності та руху основних засобів, ведення оцінок, ведення облікових процесів, здійснення аналізу та забезпечення аналізу основних засобів підприємства.

Під час виконання кваліфікаційної роботи бакалавра були використані такі методи: порівняння, спостереження, синтез, узагальнення, тощо.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки:

– Діяльність кожної установи передбачає наявність основних засобів, їх стан та ефективність їх використання прямо впливає на кінцеві результати фінансово-господарської діяльності;

- Запропоновано рекомендаційним шляхом удосконалити ефективність організації обліку й аналізу основних засобів установи з використанням інформаційних методів та механізмів, наприклад, хмарних серверів збереження та обробки інформації.

Одержані результати можуть бути використані підприємством для покращення організації та автоматизації обліку та аналізу надходження та вибуття основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, аналіз, надходження, контроль, організація обліку.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено в межах двох розділів на 41 сторінках, зокрема список використаних джерел із 36 найменувань, розміщений на 4 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 9 рисунків, а також 8 додатків, розміщених на 20 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2022 рік.

Рік захисту роботи – 2022 рік.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	10
1.1 Економічна сутність та класифікація основних засобів.....	10
1.2 Методичні аспекти обліку основних засобів.....	15
1.3 Теоретичні засади аналізу основних засобів	17
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИБУТТЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У «ДЕПАРТАМЕНТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ».....	20
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика установи.....	20
2.2 Організація синтетичного та аналітичного обліку надходження та вибуття основних засобів.....	26
2.3 Аналіз надходження та вибуття основних засобів.....	30
2.4 Напрями вдосконалення обліку і аналізу основних засобів	34
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Сучасні умови функціонування економічного середовища створюють нові проблеми управління основними засобами підприємства, що розкриваються як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Зміна відносин власності, різноманітність організаційно-правових форм бізнесу, вплив фінансового механізму на ефективність виробництва та зміна прагнень виробників до виготовлення якісної і конкурентоспроможної продукції, все частіше викликають проблему ефективності управління підприємством, зокрема у частині забезпечення раціонального формування та управління основними виробничими засобами.

Економічна наука представляє різні підходи для визначення категорії «основні засоби підприємства». Під час розробки класифікації основних засобів більшість вчених-економістів схиляються до їх особливості щодо участі основних засобів у процесах виробництва, їх характеристикою перенесення вартості на виробництво, а відтак і відображенням витрат на окремі види ресурсів. Науковці, при розмежуванні основних засобів, приймають до уваги також їх термін служби, склад, матеріальне наповнення та інші характеристики.

Визначенням сутнісних особливостей поняття «основні засоби», а також дослідженням теоретичних основ ведення обліку та здійснення аналізу основних засобів розкрито у працях таких вчених як Бойко В.М., Борисов А.Б., Неміш Ю., Бутинець Ф.Ф., Загородній А.Г., Дем'яненко М.Я., Прохоров А.М. та інших.

Сьогодні серед науковців не виявлено єдиний підхід щодо ефективності організації облікових процесів основних засобів підприємства та їх оцінки.

Тому метою кваліфікаційної роботи є вивчення сутності основних засобів, а також дослідження теоретичних і практичних аспектів організації та методології аналізу та обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві.

Поставлена мета дослідження зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити економічний зміст основних засобів як об'єктів обліку та існуючу практику їх класифікації;
- розглянути особливості методології оцінки та аналізу основних засобів як об'єктів обліку та контролю;
- розглянути організаційно-економічні характеристики підприємства;
- визначити особливості організації синтетичного та аналітичного обліку надходження та вибуття основних засобів;
- дослідити особливість процесу аналізу організації загалом та основних засобів зокрема;
- запропонувати напрямки удосконалення обліку та аналізу ОЗ.

Об'єктом дослідження є процес організації та методології обліку та аналізу наявності та руху основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність практичних, методологічних та теоретичних аспектів організації обліку й аналізу наявності та руху основних засобів, ведення оцінок, ведення облікових процесів, здійснення аналізу та забезпечення аналізу основних засобів підприємства.

Базою дослідження було обрано Департамент економічного розвитку і торгівлі Сумської обласної державної адміністрації (далі Департамент).

Поставлені задачі вирішувалися за допомогою комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Загальнонауковими методами дослідження є такі: дедуктивні методи – структурна побудова роботи, проведення предметних досліджень за використання принципів єдності і взаємозалежності окремих його частин; методів синтезу – за рахунок цих методів відбулося уточнювання апаратів дослідження; методи аналізу – проводилося аналіз дослідження діяльності підприємства та метод індукції – для формування висновків. Окрім загальнонаукових методів було широко

використано спеціальні методи дослідження, а саме: метод вертикального та горизонтального аналізу .

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, теоретико-методичні напрацювання вітчизняних і зарубіжних авторів, дані фінансової звітності досліджуваного підприємства, а також результати власних досліджень та розрахунків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1 Економічна сутність та класифікація основних засобів

Основні засоби утворюють матеріально-технічну базу підприємства і є важливою складовою капіталу суб'єкта господарювання. Їх збільшення і вдосконалення забезпечують постійне збільшення технічного оснащення та продуктивності виробничого персоналу. Однак діюча процедура визначення основних засобів не дозволяє провести повний економічний аналіз і не забезпечує повну інформацію для системи управління підприємством. Невизначеність правового регулювання, численні зміни в правовій базі, вступ в силу Податкового кодексу України, сприяли спотворенню сутності основних засобів, а також неоднозначному сприйняттю інформації про них експертами.

В економіці існують різні підходи до визначення поняття основні засоби. При кваліфікації певних категорій даного поняття більшість вчених керується особливостями їхньої участі у виробничих процесах, характером передачі вартості створюваного продукту і, отже, відображенням вартості певних видів ресурсів. Термін служби, склад, зміст матеріалу і інші характеристики також беруться до уваги.

На сьогоднішній день серед вчених досі немає єдиної думки про те, які кошти праці використовуються на підприємстві, яку з економічних категорій вони утворюють. Аналіз визначень «основних засобів», наданих різними авторами, в зв'язку з певними характеристиками показує, що деякі з них ототожнюють це поняття із засобами праці, а деякі - з матеріальними активами.

Таблиця 1.1 показує, що автори, які включають матеріальні активи в основні засоби, диференціюють їх за періодом використання. Що стосується терміну служби, більшість авторів наполягають на довгостроковому використанні основних засобів, деякі з них вказують на період їх використання

більше 1 року.

Інші автори приймають до уваги характер участі основних засобів у виробничій діяльності, звертаючи увагу на їх особливість – багаторазовість використання. В той час, можливість переносу вартості основних засобів розглядається у працях більшості авторів, де зазначається, що вона переноситься поступово, частинами.

Таблиця 1.1 Визначення терміну «основні засоби» різними авторами [1-7]

Автори	Ознаки основних засобів				
	елементний склад	термін служби	характер участі у виробничій діяльності	змінність натурально-речової форми	спосіб перенесення вартості на продукт, що створюється
Бойко В.М	засоби праці	тривалий час	не визначається	незмінна	вартість переноситься частинами
Борисов А.Б			багато циклів		
Неміш Ю.		не визначається	не визначається	не визначається	
Бутинець Ф.Ф.	матеріальні активи	> 1 року	перевищує 1 рік	незмінна	не визначається
Загородній А.Г		тривалий час	не визначається		
Дем'яненко М.Я.		не менше за 1 рік		не визначається	не визначається
Прохоров А.М.	матеріально-речові цінності	тривалий час			не визначається

Проаналізувавши твердження сутності економічної категорії «основні засоби», що представлені у таблиці 1.1, можна звести до загального визначення, що основні засоби – це матеріальні активи різного роду, що

становлять основу для створення капіталу, функціонуючи тривалий час.

Операції із основними засобами на підприємстві піддаються безперервному та обов'язковому обліку.

Н.М. Ткаченко стверджує, що організація обліку основних засобів підприємства має забезпечувати: контроль за наявністю основних засобів; своєчасність та коректність формування первинної документації про одержання основних засобів, має передбачати контроль внутрішнього руху, ефективність використання, утилізацію (ліквідація, продаж, безкоштовна передача); своєчасність (щомісячне) відображення облікових процесів нарахування амортизації; відображення в обліку витрат ремонту основних засобів; зазначати результати ліквідації, а також сум втрат від списання не повністю амортизованих основних засобах [10, с.181].

На думку Г.Г. Кірейцева, облік основних засобів має відповідати успішному вирішенню завдань по управлінню виробничими процесами і відмічати процеси відтворення основних засобів, їх постійну підтримку в придатному для функціонування стані, забезпечувати ефективність їх використання. Облік основних засобів має надавати інформацію не тільки про їх вартість, а й докладну інформацію про їх склад, корисність, готовності до експлуатації та ін. [11, с.12].

Стосовно інших характеристик основних засобів, то вони мають суттєву відмінність. Вивчення теоретичних трактувань та сучасної практики бухгалтерського обліку основних засобів дозволяє визначати ряд невирішених питань, які можуть гальмувати ефективність процесу управління виробництвом та знижувати ефект від використання основних засобів.

Також, досліджуючи категорію «основні засоби» Григорова З.В. визначила ряд критеріїв і ознак, які характеризують об'єкт, який належить до основного капіталу. Основними з них є:

- мета використання основних засобів (частина майна, від якої компанія може отримати прибуток);
- основним засобам підприємства присвоюють особливості переносити

вартість у вартість готової продукції;

- основним засобам характерна незмінність форми в процесі використання;

- період експлуатації основних засобів становить більше одного року [17, с.125].

На підставі аналізу наукової літератури слід підсумувати, що «основний засіб» виступає засобом праці, що має матеріальну форму і використовується для ведення бізнесу. Напрямок використання основних засобів залежить від галузі функціонування. Це може бути виробництво, надання послуги, продаж тощо. У зв'язку з цим пропонується розглядати основні засоби в якості матеріальних активів, які підприємство використовує для здійснення всіх видів діяльності, термін використання яких є більшим за дванадцять календарних місяців з дня введення в експлуатацію.

Це визначення характеризує основні засоби як об'єкт обліку будь-якого суб'єкта господарювання незалежно від форм власності та галузевої спрямованості.

З метою забезпечення безперервної роботи основних засобів, у підприємств є можливість нараховувати амортизацію на них, що дає можливість протягом періоду використання цих основних засобів ремонтувати, замінювати окремі деталі, компоненти, які зношуються раніше, ніж основні засоби в цілому.

Але процес нарахування амортизації є досить складним. Адже для правильного використання всіх можливостей амортизації, важливо також визначити ступінь зносу і термін служби основного засобу. З огляду на це, важливим етапом реалізації амортизаційних функцій на підприємстві також є процес класифікації капітальних засобів. Тому із цілями бухгалтерського обліку, зокрема для визначення методу і строку амортизації, основні засоби класифікуються за відповідними групами (Додаток Б).

Необхідність поділу основних засобів на групи обумовлена тим, що за своїм економічним змістом вони однорідні, але в той же час відрізняються за

виробничо-технічним призначенням і часом відтворення.

Чим довговічніші основні засоби, тим повільніше вони зношуються, тим довше вони переносять свою вартість на вироблені ними товари.

Одна класифікаційна група з метою зручності нарахування амортизації включає основні засоби, що мають однаковий термін та інтенсивність експлуатації (рис. 1.1) [21].

Але існує загальна класифікація поділу основних засобів на активні та пасивні основні засоби. Пасивний основний засіб – становить собою частину загальної кількості капітальних засобів підприємства, що можуть бути використані людиною для безпосередньої організації виробничого процесу, тобто вони являють собою засоби праці, які впливають на оборотний капітал, перетворюючи основні засоби в готовий продукт.

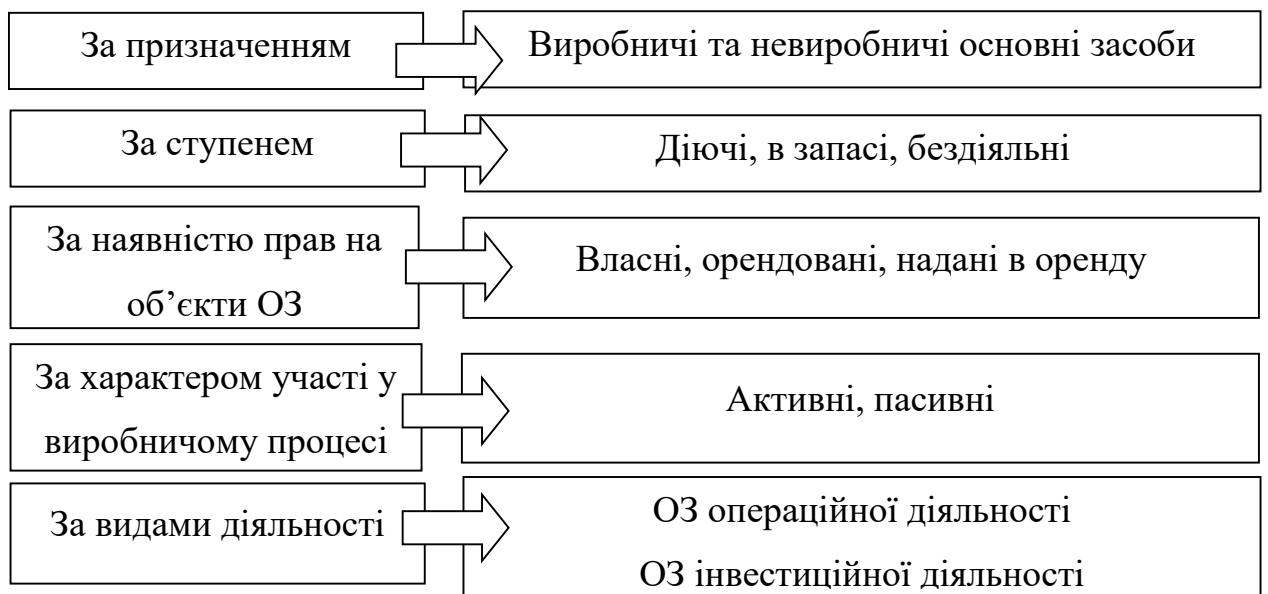

Рисунок 1.1 - Класифікація основних засобів на підприємстві [21]

Але існує загальна класифікація поділу основних засобів на активні та пасивні основні засоби. Пасивний основний засіб – становить собою частину загальної кількості капітальних засобів підприємства, що можуть бути використані людиною для безпосередньої організації виробничого процесу, тобто вони являють собою засоби праці, які впливають на оборотний капітал,

перетворюючи основні засоби в готовий продукт.

Варто відмітити, що до активної частини основних засобів відносять групу, яка включає в себе обладнання, машини устаткування, а також інші пристрої, які беруть безпосередню участь у виробничому процесі. У роботі підприємства прийнято також виділяти й інші види основних засобів, які, можуть займати пасивну участь у виробничих процесах, але становлять необхідну умову для реалізації такого процесу. До таких основних засобів включають: конструкції, будівлі, транспортні засоби, обладнання тощо. Тобто їх відсутність унеможлиблює проведення виробничого процесу. Ці активи є частиною «пасивних» основних засобів підприємства.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що основні засоби є одним з найбільш важливих об'єктів, які використовуються усіма підприємствами для здійснення своєї діяльності.

1.2 Методичні аспекти обліку основних засобів

Основні засоби стають основним елементом в організації безперервного виробництва, забезпеченні такого виробництва, тому їх роль у промисловому виробництві важко переоцінити.

Важливим регулятором організаційних процесів обліку та амортизаційних нарахувань на основні засоби, а також складання звітності є їх оцінка. Процес оцінювання основних засобів прописано у нормативно-правових актах. Приймаючи до уваги інформацію нормативно-правового поля щодо організації бухобліку основних засобів, варто відмітити, що основні засоби виступають матеріальними активами, які використовуються для забезпечення виробничої діяльності будь-якого підприємства, до того ж їх період корисного використання має бути більшим, ніж операційний цикл (табл. 1.2).

Методологічна база та інформаційне наповнення щодо основних засобів в бухгалтерському обліку орієнтується на П(С)БО 7 [13].

Варто відмітити, що в процесі організації обліку основних засобів на підприємстві важливим елементом є їх оцінка. На підприємствах оцінка основних засобів має бути проведена за трьома її видами: первинна оцінка, уцінка та дооцінка.[20]

Таблиця 1.2 - Сутність «основних засобів» відповідно до правового поля

№ з/п	Джерело	Визначення
1	П(С)БО 7 «Основні засоби»	матеріальний актив, яким підприємство володіє, з метою їх подальшої експлуатації у виробничих процесах щодо виготовлення товарів, надання послуг, передачі в оренду іншим особам або для інших функцій, з операційним циклом довшим за рік
2	Податковий кодекс України	Основний засіб це матеріальна цінність, передана платником податку для подальшого використання в госп. діяльності платників податків, вартість таких засобів має перевищувати 20 000 грн. і поступово зменшуватися за рахунок фізичного або морального зносу. Термін корисного використання (термін служби) більше одного року з моменту введення в експлуатацію.
3	МСБО 16 «Основні засоби»	Матеріальний об'єкт, який утримується для використання у виробництві чи постачаннях товарів чи послуг, передаються в оренду іншим особам або для адміністративних цілей і призначені для використання протягом більш ніж одного звітного періоду.

За первинної оцінки основних засобів, вартість основних засобів має бути однаково виражена у відношенні витрат, які відносять до первісної вартості, а також щодо обміну на подібні чи неподібні основні засоби.

Проте процес проведення уцінення та дооцінки основних засобів мають ширше поняття в П(С)БО 7. Згідно з даним положенням, результати уцінки основних засобів прийнято включати до складу витрат, а результати дооцінки прийнято включати до вартості додаткового капіталу [13].

Варто також порівняти процес формування первісної вартості основних засобів у відповідності із МСБО 16 та П(С)БО 7. Результати наведено у Додатку В.

Таким чином, незалежно від того, як об'єкт отримано: придбаний він чи побудований (комерційно або за контрактом) або виготовлений як промисловий продукт, капітальні витрати на його придбання складаються

тільки з витрат, необхідних для цієї мети.

Як видно із результатів дослідження, варто відмітити, що між національними і міжнародними стандартами існують відмінності у загальних положеннях щодо оцінки основних засобів, зокрема у сфері передачі основних засобів у будівництво.

Аналіз показав, що можна виокремити ряд відмінностей, а саме при визначенні вартості основних засобів, придбаних за рахунок грантів та пайових інструментів.

Відмінності між МСБО 16 та П(С)БО 7 полягають також в тому, що внутрішні стандарти, що діють в Україні, визначені специфікою вітчизняної економіки, в той час як міжнародні відносяться до більш загальних для багатьох країн. Тож, діюча нормативно-правова база в Україні стримує можливість в повній мірі реалізовувати всі пріоритети оцінки основних засобів.

Тож, процес оцінки основних засобів підприємства, що залишається одним з основних елементів організації бухгалтерського обліку, сьогодні стає способом досягнення стратегічних цілей підприємства, а також служить інструментом для формування інформаційної бази економічного аналізу організації.

1.3 Теоретичні засади аналізу основних засобів

Процедура аналізу основних засобів на підприємстві державного сектору має базуватися на методологічній базі. Основним нормативно-правовим документом, що регулює облік та аналіз основних засобів на державних установах є НП(С)БО в державному секторі 121 «Основні засоби».

Відповідно до основних стандартів бухгалтерського обліку їх зміст має відображатися в цілісній, єдиній системі взаємопов'язаних, узгоджених методів і прийомів бухгалтерського обліку. Така система повинна відображати всі процедури ідентифікації, вимірювання, реєстрації, накопичення,

укрупнення, зберігання та передачі інформації про основні засоби всередині підприємства.

Оцінка основних засобів та аналіз ефективності їх використання визначається шляхом розрахунку показників, які дають інформацію про кількість основних засобів, темпи його зростання у відповідні періоди, частку окремих груп у загальному обсязі фондів (їх структуру), визначають активні частки активів, причини зміни їх обсягу та вдосконалення структури.

Показники, що характеризують постачання підприємства основними засобами: фондомісткість, достатність капіталу, коефіцієнт справедливої вартості основних засобів, що утримуються на підприємстві (рисунок 1.2) [4].

Забезпеченість підприємства основними засобами визначається рівнем фондоозброєності праці. Підвищення даного показника - позитивний фактор.

Якщо співвідношення реальної вартості основних засобів у власності підприємства досягне критичного рівня (0,2 - 0,3), реальний виробничий потенціал підприємства буде низьким і необхідно терміново вишукувати кошти для виправлення ситуації.

Рисунок 1.2 - Показники стану та ефективності використання основних засобів

Стан основних засобів характеризують такі фактори:

- знос основних засобів;
- придатність;
- оновлення;
- передача (збільшення) основних засобів.

Основну ціль аналізу основних засобів можна звести до визначення забезпеченням основними засобами, де їх використання є найбільш інтенсивним і створення резервів для збільшення їх функціональності.

Аналіз показників ефективності основних засобів, який показує, що основними з них є фондомісткість, коефіцієнт справедливої вартості основних засобів (показники, що характеризують основні засоби підприємства), швидкість оновлення основних засобів (показник, що характеризує стан основних засобів), рентабельність основних фондів (показники, що характеризують ефективність основних засобів). Кожен з показників був розглянутий та описаний.

Важливим фактором конкурентної переваги є управління ефективністю використання основних засобів підприємства, тобто здатність підприємства швидко реструктурувати управлінський вплив, приймати і впроваджувати рішення, що допомагали б адаптуватися до економічних обставин. Це необхідно для підтримки інноваційної активності підприємства.

До основних етапів аналізу основних засобів у бюджетній установі можна віднести аналіз складу, надходження, вибуття та ефективності використання основних засобів. Всі процеси алгоритму проведення аналізу основних засобів в бюджетній установі можна відобразити в рисунку представленому в Додатку И.

Важливим фактором конкурентної переваги є управління ефективністю використання основних засобів підприємства, тобто здатність підприємства швидко реструктурувати управлінський вплив, приймати і впроваджувати рішення, що допомагали б адаптуватися до економічних обставин. Це необхідно для підтримки інноваційної активності підприємства.

Також слід зазначити, що на державних підприємствах аналіз основних засобів є основною причиною підвищення ефективності облікових процесів.

Ефективним кроком має стати розроблений алгоритм покрокового процесу управління основними засобами підприємства, що може підвищувати рівень ефективності їх використання.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИБУТТЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У «ДЕПАРТАМЕНТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ»

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика установи

Базою дослідження було обрано Департамент економічного розвитку і торгівлі Сумської ОДА. Загальна інформація про підприємство наведена у Додатку Ж.

Досліджуваний Департамент становить собою структурний підрозділ Сумської облдержадміністрації, що утворено головою Сумської ОДА.

Основними завданнями Департаменту є забезпечення реалізації на території області є положення, що зазначено на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 – Основні завдання Департаменту [32]

Окрім загальної характеристики, варто розглянути економічну характеристику організації. Спершу слід проаналізувати активи, що є у розпорядженні Департаменту.

Результати аналізу активів Департаменту станом на 01.01.2020 та 01.01.2021 представлено у таблиці 2.1. Структурне співвідношення фінансових та нефінансових активів підприємства наведено на рисунку 2.2.

Аналізуючи співвідношення фінансових та нефінансових активів організації, слід відмітити, що переважна частка відводиться нефінансовим активам, які складають частку у розмірі 98,63% у 2021 році.

До того ж, протягом досліджуваного періоду частка нефінансових активів зросла на 3,25%.

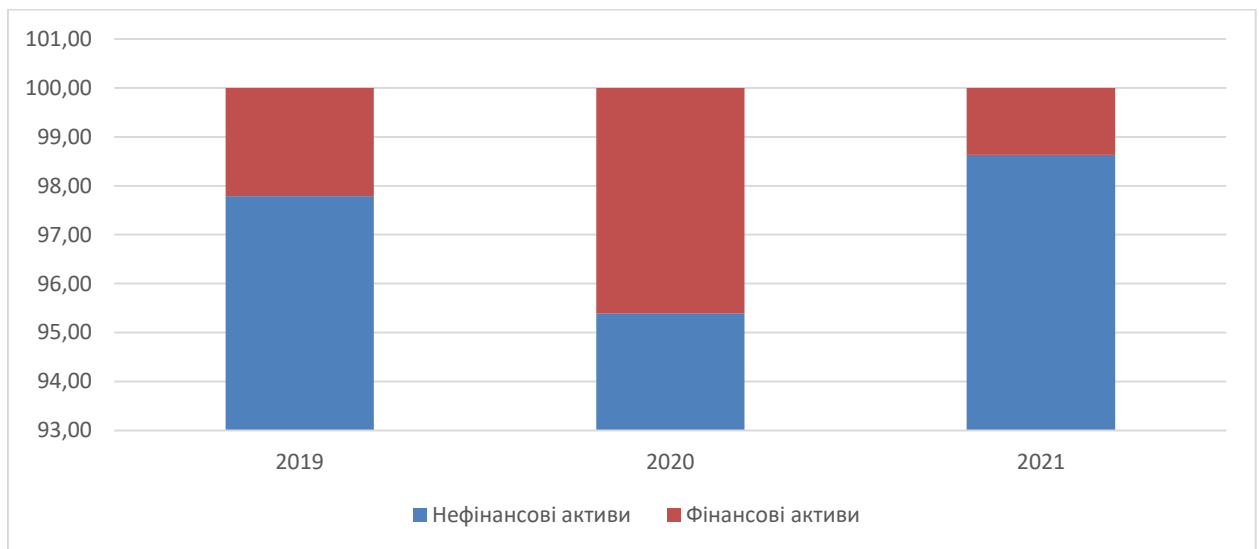

Рисунок 2.2 – Структурне співвідношення фінансових та нефінансових активів Департаменту за 2019-2021 роки

Вагомою складовою нефінансових активів підприємства є основні засоби, проте їх частка зменшилася із 90,74% у 2019 році до 36,72% у 2021 році за рахунок значного нарощування незавершених капітальних інвестицій. Незавершені капітальні інвестиції складають 55,73% у 2021 році від загального обсягу нефінансових активів.

У своєму розпорядженні, серед нефінансових активів організація має у розпорядженні запаси. Структурна частка запасів становить 6,18% у 2021 році, що на 32341 тис .грн більше від кількості запасів у 2019 році.

Таблиця 2.1 – Аналіз активів Департаменту станом на 01.01.2020 та 01.01.2021 роки

Активи	2019		2020		2021		Відхилення	
			тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Нефінансові активи								
Основні засоби	388257	90,74	358 311	89,14	371 497	36,72	-16 760	-4,32
Незавершені капітальні інвестиції	0	0,00	-	0,00	563 803	55,73	563 803	100,00
Запаси	30171	7,05	25 115	6,25	62 512	6,18	32 341	107,19
Усього за розділом I	418428	97,79	383 426	95,38	997 812	98,63	579 384	138,47
Фінансові активи								
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	8913	2,08	18 098	4,50	13 534	1,34	4 621	51,85
Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті, у тому числі в:	557	0,13	460	0,11	307	0,03	-250	-44,88
касї	557	0,13	460	0,11	307	0,03	-250	-44,88
Усього за розділом II	9470	2,21	18 558	4,62	13 841	1,37	4 371	46,16
БАЛАНС	427898	100,00	401 984	100,00	1 011 653	100,00	583 755	136,42

Джерело: Фінансові звітність Департаменту

Фінансові активи підприємства складаються із поточної дебіторської заборгованості та грошових коштів. Майже вся складова фінансових активів Департаменту за досліджуваний період зменшилася. Зросла лише кількість поточної дебіторської заборгованості – вона зросла на 51,85% у 2021 році, порівняно із 2019 роком.

Формування активів підприємства відбувається за рахунок джерел фінансування. Характеристика та аналіз пасивів станом на 01.01.2020 та 01.01.2021, а також джерел фінансування Департаменту представлена у таблиці 2.2 та на рисунку 2.3.

Аналізуючи структурне співвідношення власного капіталу та зобов'язань Департаменту за 2019-2021 роки, слід відмітити, що власний капітал становить 98,66% в якості джерела фінансування організації, що позитивним чином відображається на фінансовому становищі установи.

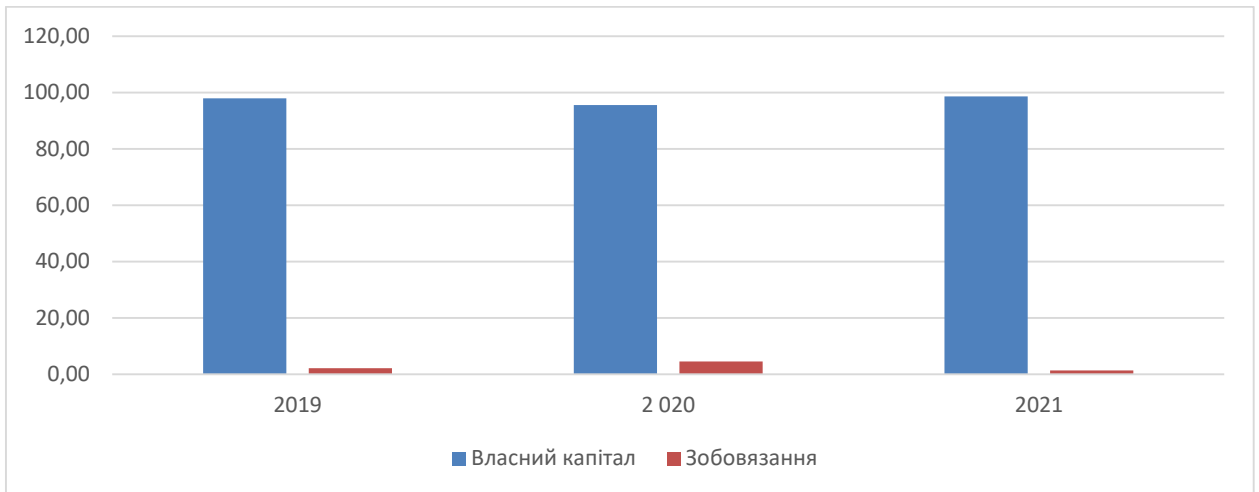

Рисунок 2.3 – Структурне співвідношення власного капіталу та зобов'язань Департаменту за 2019-2021 роки [Джерело: Фінансова звітність установи]

Таблиця 2.2 – Аналіз пасивів Департаменту станом на 01.01.2020 та 01.01.2021

Пасиви	2019		2020		2021		Відхилення	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ								
Внесений капітал	418985	97,92	694 903	172,87	620 204	61,31	-74 699	-10,75
Фінансовий результат	-275659	-64,42	-311 017	-77,37	-185 888	-18,37	125 129	-40,23
Усього за розділом I	418985	97,92	383 886	95,50	998 119	98,66	614 233	160,00
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ								
Поточні зобов'язання:								
за платежами до бюджету	1738	0,41	3 529	0,88	2 639	0,26	-890	-25,22
за розрахунками з оплати праці	7175	1,68	14 569	3,62	10 895	1,08	-3 674	-25,22
Усього за розділом II	8913	2,08	18 098	4,50	13 534	1,34	-4 564	-25,22
БАЛАНС	427898	100,00	401 984	100,00	1 011 653	100,00	609 669	151,66

Джерело: Фінансові звітність Департаменту

До того ж частка власного капіталу зросла із 97,92% у 2019 році до 98,66% у 2021 році. Така позитивна динаміка зумовлена помітним зменшенням від'ємного показника фінансового результату підприємства: із (-275659 тис.грн) у 2019 році до (-185 888 тис.грн) у 2021 році.

Аналіз складової зобов'язань Департаменту дозволяє припустити, що основною їх складовою є зобов'язання за розрахунками з оплати праці – вони складають 1,08% у 2021 році від усієї структури джерел фінансування підприємства. Позитивним є те, що даний показник у динаміці років зменшився.

Варто також розглянути структуру надходження та використання коштів загального фонду Департаменту. Результати аналізу представлено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз структури надходження та використання коштів загального фонду Департаменту за 2021 рік

Показники	Затверджено на звітний рік		Надійшло коштів за звітний період (рік)		Касові за звітний період (рік)	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Видатки та надання кредитів - усього	7 791 516,82	100,00	7 787 676,64	100,00	7 787 676,64	100,00
у тому числі: Поточні видатки	7 791 516,82	100,00	7 787 676,64	100,00	7 787 676,64	100,00
<i>Оплата праці і нарахування на заробітну плату</i>	<i>7 421 836,00</i>	<i>95,26</i>	<i>7 419 319,06</i>	<i>95,27</i>	<i>7 419 319,06</i>	<i>95,27</i>
<i>Оплата праці</i>	<i>6 090 200,00</i>	<i>78,16</i>	<i>6 090 200,00</i>	<i>78,20</i>	<i>6 090 200,00</i>	<i>78,20</i>
Заробітна плата	6 090 200,00	78,16	6 090 200,00	78,20	6 090 200,00	78,20
<i>Нарахування на оплату праці</i>	<i>1 331 636,00</i>	<i>17,09</i>	<i>1 329 119,06</i>	<i>17,07</i>	<i>1 329 119,06</i>	<i>17,07</i>
<i>Використання товарів і послуг</i>	<i>369 680,82</i>	<i>4,74</i>	<i>368 357,58</i>	<i>4,73</i>	<i>368 357,58</i>	<i>4,73</i>
<i>Предмети, матеріали, обладнання та інвентар</i>	<i>12 500,00</i>	<i>0,16</i>	<i>12 472,56</i>	<i>0,16</i>	<i>12 472,56</i>	<i>0,16</i>
<i>Оплата послуг (крім комунальних)</i>	<i>185 500,00</i>	<i>2,38</i>	<i>185 499,67</i>	<i>2,38</i>	<i>185 499,67</i>	<i>2,38</i>
<i>Видатки на відрядження</i>	<i>200,00</i>	<i>0,00</i>	<i>180,00</i>	<i>0,00</i>	<i>180,00</i>	<i>0,00</i>
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	171 480,82	2,20	170 205,35	2,19	170 205,35	2,19
Оплата теплопостачання	83 351,00	1,07	83 351,00	1,07	83 351,00	1,07
Оплата водопостачання та водовідведення	4 906,00	0,06	3 792,36	0,05	3 792,36	0,05
Оплата електроенергії	81 302,00	1,04	81 302,00	1,04	81 302,00	1,04
Оплата інших енергоносіїв та інших комунальних послуг	1 921,82	0,02	1 759,99	0,02	1 759,99	0,02

Джерело: Фінансові звітність Департаменту

Аналізуючи рівень планування надходжень та видатків та їх використання, можна зазначити, що за всіма позиціями виконано план по надходженню та використанню бюджетних коштів.

У розрізі структури – найбільшою статтею витрат організації є витрати на оплату праці та нарахувань на заробітну плату – 95,27%, на другому місці є витрати щодо використання товарів і послуг – 4,74%, на третьому місці є оплата послуг, що становить 2,38%. (рис.2.4)

Рисунок 2.4 – Структура використання коштів загального фонду Департаментом за 2021 рік, % [Джерело: Фінансові звітність установи]

Таким чином, база дослідження, Департаменту є підприємством державного сектору економіки, що має у своєму арсеналі значний потенціал нефінансових активів, які представлені в основному у формі основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.

Фінансування розвитку організації та підтримання виконання покладених на неї функцій зумовлене за рахунок фінансування власними

джерелами, що представлені у формі власного капіталу.

Варто також зазначити, що підприємство веде ефективну політику планування надходжень цільового фінансування та їх використання: планові показники виконано на 100% у досліджуваному періоду. Отже, організація ефективно справляється із управлінням фінансовими потоками підприємства.

2.2 Організація синтетичного та аналітичного обліку надходження та вибуття основних засобів

Облік основних засобів у бюджетних установах відрізняється від бухгалтерського обліку підприємств приватного сектору тим, що регулюється іншими нормативно-правовими актами. Таким чином, бюджетні установи враховують основні засоби відповідно до НП (в) БОДС 121 «Основні засоби» та методичних вказівок щодо його застосування.

Необоротні активи визнаються активами після їх передачі в експлуатацію. На сьогоднішній день вартість придбання або будівництва установою основних засобів обліковується на субрахунку як капітальні інвестиції:

1311 — для придбання основних засобів;

1312 — для придбання інших необоротних матеріальних активів.

Інформація про акумулювання витрат на купівлю чи створення основних засобів підприємства заноситься у такий первинний документ як меморіальний ордер. Вони бувають декількох видів:

– «Відомість за розрахунками з дебіторами» — у випадках формування переплат, якщо основні засоби бажають придбати по передоплаті постачальнику;

– «Відомість за розрахунками з кредиторами» — у випадках купівлі основних засобів по післяплаті, тобто за рахунок формування кредиторської заборгованості.

Тож буде задіяний субрахунок 2113 або 6211.

Важливим етапом для державної установи є оформлення їх надходження. Тож, спершу основні засоби надходять на підприємство як капітальні інвестиції. Варто розглянути ситуацію, коли на підприємство вирішили за кошти цільового фонду придбати транспортний засіб для керівного апарату Департаменту.

Кореспонденція рахунків щодо надходження транспортного засобу до державної установи представлена у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Бухгалтерський облік основних засобів: надходження капітальних інвестицій (Придбання транспортного засобу KIA SPORTAGE, рік випуску 2019)

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків (субрахунків)		Сума
	Дт	Кт	
Отримано цільове фінансування на купівлю транспортного засобу KIA SPORTAGE	2313	54	523600,00
Відображення надходження ОЗ	1311	6211	523600,00
Здійснено оплату	6211	2313	523600,00
Зарахування об'єктів капітальних інвестицій до складу ОЗ після введення в експлуатацію KIA SPORTAGE	1015	1311	523600,00
Водночас проведення другого запису – га суму кап.інвестицій збільшено внесений капітал	5411	5111	523600,00

Облік необоротних та інших необоротних матеріальних активів неможливий без субрахунків 1311, 1312, оскільки витрати нараховуються в першу чергу, тому необхідно формувати капітальні вкладення в активи.

Як правило, первинними документами, що відображають ці операції, є рахунок-фактура, акт виконаних робіт, акт наданих послуг (наприклад, транспортування, монтаж тощо).

На рахунку 10 обліковуються основні засоби, а на рахунку 11 інші матеріальні засоби після введення в експлуатацію.

Це буде ґрунтуватися на Законі про видачу основних засобів. Після

затвердження формується відповідна інвентарна картка: інвентарна картка основних засобів.

Форми цих документів і порядок їх складання затверджені наказом Мінфіну від 13.09.2016 № 818.

Порядок введення в експлуатацію основних засобів наведено у табл. 2.5.

Основні засоби до державної установи можуть надійти й безоплатно. Облік безоплатного отримання залежить від особи отримувача.

У випадку безоплатного отримання основних засобів, первинним документом виступає акт прийому-передачі основних засобів. Після оформлення даного документу організація обліку основних засобів визнає доходом не лише вартість основних засобів, що безоплатно отримані від інших установ, а й ті, що одержано в результаті списання основних засобів або внаслідок виявлення після проведення інвентаризації як лишки. Якщо при безоплатному отриманні – застосовується субрахунок 7511, в інших випадках – 7112 «Доходи від оприбуткованих активів, що раніше не були враховані в балансі».

Таблиця 2.5 - Бухгалтерський облік основних засобів: введення в експлуатацію KIA SPORTAGE, рік випуску 2019

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків (субрахунків)		Сума, грн
	Дт	Кт	
Введення в експлуатацію KIA SPORTAGE, рік випуску 2019, первісна вартість якого дорівнює суму капітальних інвестицій	10	1311	523600,00
Зниження суми цільового фінансування і збільшуємо власний капітал на суму первісної вартості необоротного активу, який введено в експлуатацію	54	51	523600,00

У 2021 році за результатами проведеної інвентаризації було вирішено списати шафу «Факел».

Тож, порядок бухгалтерського обліку основних засобів від списання наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Облік основних засобів від списання (шафа «Факел»):

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків (субрахунків)		Сума, грн
	Дт	Кт	
Оприбуткування основних засобів, які отримано: від списання необоротного активу та які установа використовуватиме у своїй діяльності; як лишки (за матеріалами інвентаризації) – шафа «Факел»	10	7112	101,50
Відображаємо збільшення власного капіталу на суму оприбуткованих активів (шафа «Факел»)	7112	51	101,50

Основними первинними документами для інформаційного наповнення процесу обліку основних засобів у бюджетних установах є акти на списання, акти введення в експлуатацію та складена інвентарна картка.

Якщо під час інвентаризації були виявлені надлишки основних засобів, то вони відображаються в бухгалтерському обліку на підставі протоколу інвентаризаційної комісії, акту оцінки, звіту про введення в експлуатацію та інвентарної картки. Потрібна довідка про отримання в натуральній формі від Казначейства. На підставі такої заяви буде відображено не тільки суму доходу, а й грошові кошти та фактичні витрати.

При використанні основного засобу він втрачає свої первісні властивості, тобто зношується. Тому в обліку необоротних активів необхідна амортизація.

Терміни корисного використання основних засобів прописані обліковою політикою установи. Для Департаменту ці терміни також прописані та представлені у Додатку Е.

Амортизаційна вартість необоротного активу має складатися із первісної або переоціненої вартості за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Порядок відображення амортизації основних засобів у державній установі представлено у таблиці 2.7.

Слід зазначити, що під час проведення реконструкції, модернізації, чи консервування основних засобів, нарахування амортизації за даний період має бути призупинено. Первинним документом-підставою в такому випадку буде акт передачі на ремонт, реконструкцію, модернізацію чи консервацію. Після

отримання такого акту амортизація не повинна нараховуватися починаючи з місяця, що йде наступним за місяцем передачі основного засобу на реконструкцію, модернізацію, добудову, монтаж чи консервацію.

Таблиця 2.7 - Облік основних засобів - амортизація

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків (субрахунків)	
	Дт	Кт
Нараховуємо амортизацію на необоротні активи, які придбано або отримано від установи у межах одного органу управління майном	8014, 81114	1411, 1412, 1414
Якщо необоротні активи безоплатно отримано від інших установ: нараховуємо амортизацію	8014, 81114	1411, 1412, 1414
зменшуємо суму власного капіталу	51	7511, 7523

Джерело: [33]

Бухгалтерський облік передбачає постійне поновлення нарахувань амортизації, починаючи з місяця, що є наступним за місяцем введення об'єкта в експлуатацію, а також внаслідок реконструкції, модернізації, добудови, монтажу, консервації тощо. Первинним документом в такому випадку буде акт приймання відремонтованих, реконструйованих та модернізованих чи розконсервованих основних засобів.

Амортизація нараховується на основі нової залишкової вартості основних засобів та скоригованого строку корисного використання (за наявності) після: визнання збитків від знецінення основних засобів; відновлення його корисності.

2.3 Аналіз надходження та вибуття основних засобів

Організація аналізу основних засобів у державній установі є важливим етапом, що підтверджує використання цільових коштів державного бюджету на придбання, оновлення чи модернізацію основних засобів.

В першу чергу, під час здійснення аналізу основних засобів, необхідно проаналізувати забезпеченість установи основними засобами, від якої

залежить ефективність діяльності Департаменту.

Слід здійснити аналіз складу та структури основних засобів Департаменту за 2021 рік, що буде проведено на підставі Приміток до річної фінансової звітності. Результати розрахунків наведено в таблиці 2.8.

Аналізуючи склад і структуру основних засобів Департаменту, варто відмітити, що найбільшу питому вагу займають машини та обладнання – їх частка складає 71,68%. Їх частка зменшилася на 4,28% протягом досліджуваного періоду. (рис.2.5)

Таблиця 2.8 - Аналіз складу та структури основних засобів Департаменту за 2021 рік (Джерело: Фінансові звітність Департаменту)

Групи основних засобів	Наявність на 2019, тис. грн	Наявність на 2020, тис. грн	Наявність на 2021, тис. грн	Відхилення (+,-)	
				тис. грн	%
Основні засоби з них:	388257	358311	371497	-16760	-4,32
машини та обладнання (1014)	278188	248113	266286	-11902	-4,28
інструменти, прилади, інвентар (1016)	110099	110138	105151	-4948	-4,49
інші основні засоби (1018)	60	60	60	0	0,00

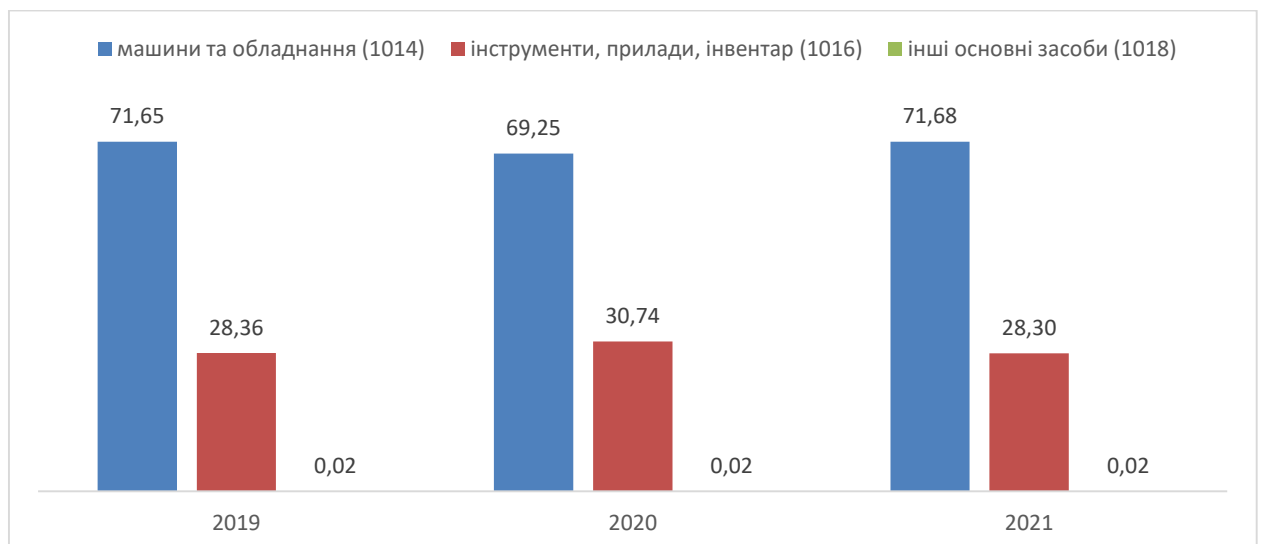

Рисунок 2.5 – Структура основних засобів Департаменту в 2019-2021 роках, % (Джерело: Фінансові звітність Департаменту)

Інструмент, прилади та інвентар займають друге місце у структурі основних засобів та становлять 28,30% у 2021 році, їх частка майже не змінилася протягом досліджуваного періоду.

Інші складові основних засобів становлять незначну частку у структурі основних засобів підприємства.

Із таблиці 2.8 прослідкували, що помітного руху зазнали машини та обладнання, тому слід здійснити аналіз показників руху основних засобів установи. Результати аналізу представлено у таблиці 2.9 та на рисунку. 2.6.

Таблиця 2.9 - Аналіз основних показників руху основних засобів Департаменту за 2021 рік

Показники	На 2019 р., тис. грн	На 2020 р., тис. грн	На 2021 р., тис. грн	Відхилення (+,-)	
				тис. грн	%
1. Збільшено основних засобів - разом	199241	259	62876	-136365	-68,44
1.1. Надійшло основних засобів за оплату від придбання у постачальників за рахунок капітальних видатків:	69734	91	23817	-45917	-65,85
- загальний фонд	25411	33	8679	-16732	-65,85
- спеціальний фонд з них:	18117	24	5950	-12167	-67,16
- за рахунок благодійних внесків, грантів та дарунків	26206	34	9189	-17017	-64,94
1.2. Незавершені капітальні інвестиції в основні засоби	113567	148	34670	-78898	-69,47
1.3. Отримано в межах головних розпорядників бюджетних коштів	15939	21	6024	-9916	-62,21
2. Зменшено основних засобів - разом		17019	137575	137575	100,00
2.1. Продано		-	-	-	100,00
2.2. Безоплатно передано (у межах розпорядників бюджетних коштів)		60	150	150	100,00
2.3. Списано як непридатні		16852	80984	80984	100,00
2.4. Уцінено основні засоби		106,7	56441	56441	100,00
Коефіцієнти:					
- оновлення основних засобів (Надійшло за рік/ Наявність на кінець року)	0,096	0,05	0,08	-0,02	60,00
- вибуття основних засобів (Вибуло протягом року / Наявність основних засобів на початок року)	0,036	0,01	0,03	-0,01	200,00
- зношення основних засобів (Зношення на кінець року / Наявність на кінець року)	0,684	0,64	0,57	-0,11	-10,94
- придатності основних засобів (1-Коефіцієнт зношення)	0,516	0,36	0,43	-0,09	19,44
- приросту основних засобів (Надійшло за рік - Вибуло протягом року) / Наявність основних засобів на початок року)	0,096	0,05	0,08	-0,02	60,00

Джерело: Фінансові звітність Департаменту

Аналізуючи показники руху основних засобів установи, слід зазначити, що динаміка придбання та передачі основних засобів підприємства зростає, але динаміка динаміки вибуття його вартості вища за динаміку їх надходжень.

Збільшення основних засобів Департаменту відбулося за рахунок:

- оплати від придбання у постачальників за кошти держбюджету загального та спеціального фонду, а також за рахунок благодійних внесків;
- придбання капітальних інвестицій, з метою їх подальшого використання як основні засоби;

Зменшення основних засобів Департаменту відбулося в основному за рахунок списання та уцінки основних засобів.

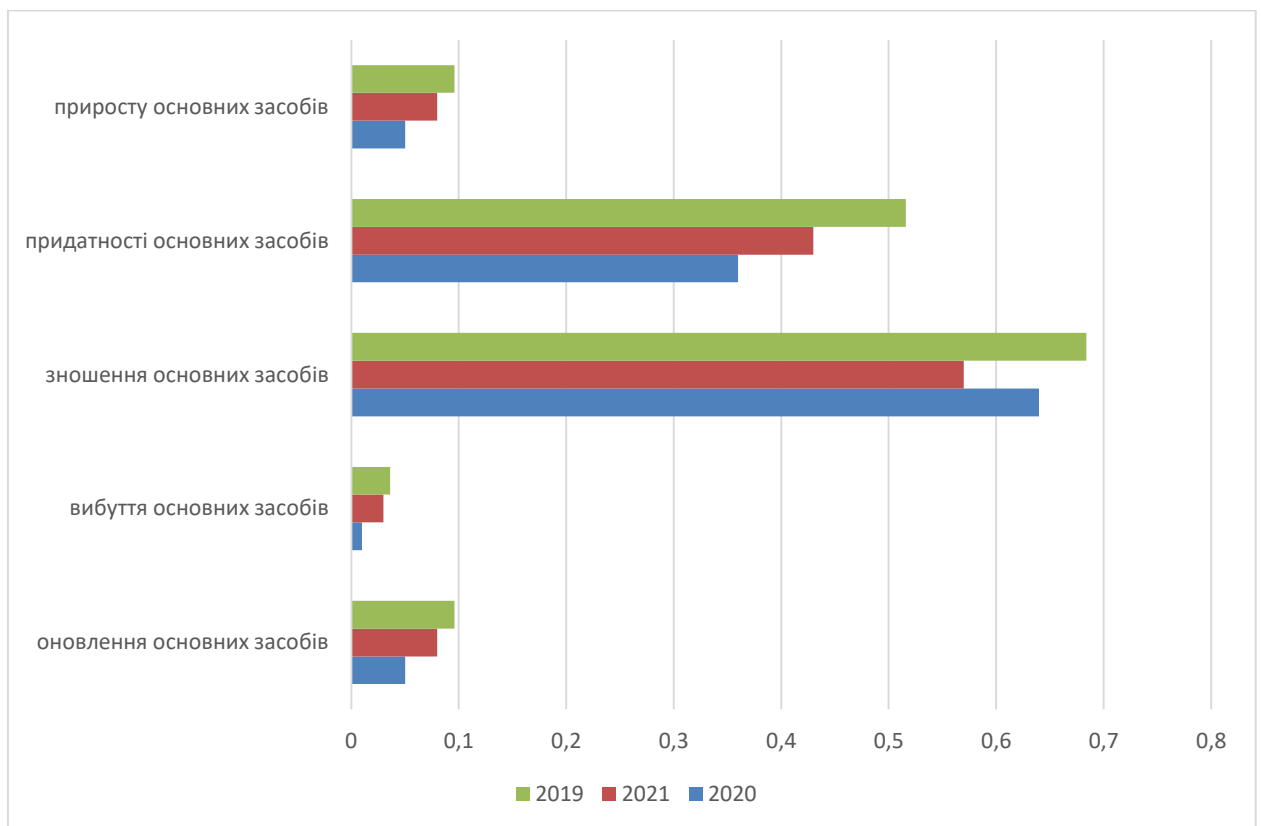

Рисунок 2.6 – Динаміка основних показників руху основних засобів Департаменту у 2019-2021 роках, %

Аналізуючи динаміку показників руху основних засобів підприємства, варто відмітити, що приріст основних засобів в більшій мірі відбулося у 2021 році. За рахунок цього також зріс й рівень придатності основних засобів,

натомість оновлення основних засобів призвело й до зменшення рівня їх зношення у 2021 році, порівняно із 2019 роком.

Таким чином, з метою підтвердження інформації в обліку щодо ведення операцій з основними засобами в бюджетній установі здійснюється аналіз основних засобів Департаменту. Розроблена та запропонована програма аналізу основних засобів, що представлена в Додатку Д.

З вищенаведеного, можна зробити висновок, що аналіз основних фондів державних установ має свою специфіку. Це перш за все фінансування коштами, що виділяються бюджетом, виділення яких, як правило, потребує багато часу. Отже, для визначенні в придбанні основних засобів потрібно планувати заздалегідь, а це можливо завдяки проведенню аналізу наявних основних засобів.

Тож можна сказати, що ефективний аналіз стає неможливим без повних і достовірних даних, які неможливі без проведення планових (позапланових) інвентаризації, завдяки яким підтверджуються дані для подальшого прийняття ефективних рішень в майбутньому.

2.4 Напрями вдосконалення обліку і аналізу основних засобів

Варто зазначити, що Департамент для автоматизації облікового процесу на підприємстві використовує програму ISpro, а для ведення податкового обліку та формування звітності – програма M.E.Doc.

Але у процесі веденні обліку іноді виникають проблеми автоматизації певних процесів чи недосконалості використання зазначених програм. Однією із таких проблем є збій бази даних, що потребує відновлення втраченої інформації вручну.

Також іноді виникають проблеми із недостатністю пам'яті на обробку того чи іншого документу або періоду.

З огляду на визначені проблеми – перспективним шляхом вирішення та мінімізації подібних ситуацій може стати купівля ще однієї форми

програмного забезпечення, що передбачає збереження інформаційних ресурсів на «хмарних» серверах. Схематично структура приватної хмари зображена на рисунку 2.7.

Переваги приватних хмар у тому, що вони забезпечують організації-власнику більш високий ступінь гнучкості та контрольованості.

Рисунок 2.7 - Схема обміну даними в приватній хмарі

Джерело: складено автором за матеріалами [34]

Приватна хмара дає можливість зберігати інформацію про діяльність підприємства, а також інтегрувати її з даними всіх підрозділів. Крім того, враховуючи те, що «приватна» хмара моделюється відповідно до вимог підприємства, її структура адаптована до специфіки діяльності. Конкретні рахунки, форми звітності, процедура розподілу витрат та будь-які зміни до них вносяться сервісною компанією без необхідності коригування в кожному окремому підрозділі.

Зростання рівня віртуалізації соціально-економічних відносин актуалізує електронну документацію. Висуваються нові вимоги щодо реєстрації, передачі та зберігання документів. Електронна документація - це процес формування первинних документів суб'єктами господарювання в нематеріальній формі з можливістю їх передачі через Інтернет.

Але в той час, науково-технічний прогрес у формі розвитку хмарних

технологій встановлює нові вимоги до електронної документації (табл. 2.10).

Електронне документування з використанням глобальної мережі вносить корективи в обліковий процес. Автоматизований збір облікових даних передбачає чотири стадії обробки.

Таблиця 2.10 - Вимоги до оформлення документів в умовах хмарного середовища

Вимога	Змістова характеристика в умовах хмарного середовища
Перевірка за формою, змістом	Внесення даних можливе лише з використанням шаблонів документів. Скорочення не використовуються або використовуються за встановленою системою кодування інформації
Своєчасність складання документа	У режимі реального часу
Автентифікація документів	Функції з формування документів установлені в системі правами доступу
Дистанційна передача даних	Електронні комунікації між територіально віддаленими суб'єктами облікового процесу
Захист інформації	Використання технічних та програмних засобів захисту даних для уникнення порушення комерційної таємниці підприємства
Архівування та зберігання даних	Зменшення витрат на підтримку архівів документів та комфортність роботи з електронними сховищами даних
Мінімізація витрат часу	Оптимізація робочого часу облікових фахівців завдяки автоматизованій обробці інформації
Спільний доступ	Однчасна робота над документом декількох фахівців

Джерело: складено автором за матеріалами [35]

Перший етап відповідає за первинне сприйняття інформації, її синтез та фіксацію в документі регульованої або довільної форми. Формування бухгалтерської інформації в електронному середовищі сприяє оптимізації процесів її перевірки за формою та змістом. Спеціаліст з бухгалтерії має можливість перевірити дані на відповідність вимогам і швидко внести корективи.

Етап включає процедури трансформації значень і структур шляхом моделювання логічного узагальнення та формалізації даних. Обробляється не тільки інформація, а й структурні утворення та інформаційні взаємозв'язки.

Наступним етапом процесу документування є авторизація документів за допомогою електронних засобів автентифікації та Інтернету. Бухгалтерський облік можна вважати ефективним з точки зору своєчасності та ефективності. Інформація з використанням інформаційних технологій обробляється оперативно та в режимі реального часу. Повноваження передаються в хмару з мінімальним затримкою. В результаті забезпечується миттєве виникнення бухгалтерської інформації, її передача та обробка та інформування відповідальних осіб про господарську діяльність підприємства. На етапі реєстрації документів вони систематизуються і розміщуються в базі даних підприємства. Найвигідніші умови забезпечуються для пошуку, обробки та використання бухгалтерської інформації.

Передача облікових даних за допомогою хмарних технологій здійснюється на значному територіальному видаленні. Після збору і обробки бухгалтерської інформації первинні дані передаються в бухгалтерію через Інтернет. Фахівці, що знаходяться поза компанією, можуть працювати з єдиною базою облікових даних. У світовій практиці все більше компаній використовують модульний принцип формування управлінських команд, які разом виконують бухгалтерські завдання. Створення на підприємстві структурних модулів спростить спілкування між співробітниками.

Рівень архівування накопичених даних дає можливість зберегти резервну копію на деякий час. Розділ документації повинен включати приклади аварійних ситуацій і способи відновлення системи з мінімальними затратами і витратами часу.

Етап зберігання відповідає за базу даних і систему управління нею. Облікові дані зберігаються на дисковому просторі сервера в глобальній мережі. Основна особливість електронної документації полягає в тому, що через Інтернет фахівці з бухгалтерського обліку можуть працювати з електронною базою даних в режимі онлайн.

Завдяки використанню хмарних технологій стає можливим перенесення обчислювальних операцій на програмне забезпечення сторонніх організацій,

що надають послуги онлайн-бухгалтерії. Впровадження фінансового обліку і звітності покладено на консалтингові фірми. Аутсорсингові організації можуть віддалено отримувати облікові дані від компанії, виконувати обчислення в хмарному середовищі і повертати отриману інформацію. Іншими словами, деякі обов'язки бухгалтерів делегуються консалтинговим фірмам, що працюють з хмарними сервісами. Остаточні звіти, створені хмарним програмним продуктом, можуть бути автоматично відправлені зацікавленим користувачам в обумовлений час.

Автоматизація бухгалтерського обліку дозволяє одночасно збирати інформацію, забезпечувати виконання всіх видів бухгалтерського обліку, які разом з єдиною базою даних бухгалтерського обліку і є основою єдиного (інтегрованого) обліку та інтегрованої звітності.

Організація документообігу в хмарному середовищі зводить до мінімуму витрати робочого часу бухгалтерів на обробку первинних документів і звітності. Робочий час, що вивільнився в результаті автоматизації обліку, може використовуватися фахівцями з бухгалтерського обліку для оптимізації функцій обліку. Зменшується рутинна виконання бухгалтерських процедур фінансового обліку. Основна увага приділяється управлінського обліку, який є невід'ємною частиною ефективного управління бізнесом. Розширюються можливості аналізу, статистичної обробки та підготовки аналітичної інформації, перевірки правильності введених даних.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку в хмарному середовищі призводить до кардинальних змін в процесах збору, обробки, зберігання та передачі облікової інформації зацікавленим користувачам. Передбачено перехід на повністю електронне документування господарських операцій, що сприяє оптимізації процесів зберігання, архівування та обробки первинних документів. Використання хмарних інформаційних технологій дозволяє налагодити ефективні бухгалтерські зв'язку з співробітниками, підрядниками, інвесторами, банківськими установами тощо.

ВИСНОВКИ

У процесі написання кваліфікаційної роботи було досягнуто поставленої мети – вивчено сутнісні особливості основних засобів, а також досліджено особливості оцінки та обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві.

У першому розділі було розглянуто теоретичні основи облікових процесів щодо основних засобів та їх аналізу.

За результатами дослідження було визначено, що основні засоби – це активи, використання яких передбачено за терміном більше, ніж 1 рік, та які приносять економічні вигоди у майбутньому.

Основні засоби поділяються на різні категорії в залежності від класифікаційної ознаки, але спільною ознакою для них є термін експлуатації більше одного року та вартість такого засобу має складати не менше 20 000 грн. Методичні аспекти організації обліку основних засобів підприємства мають чітко регламентуватися чинним законодавством України. Також важливим є процес аналізу основних засобів, що головним чином базується на аналізі складових основних засобів, їх руху, стану, рентабельності тощо.

У другому розділі було опрацьовано основні аспекти організації обліку та аналізу основних засобів на досліджуваному підприємстві.

Базою дослідження було обрано державне підприємство - Департамент економічного розвитку і торгівлі Сумської обласної державної адміністрації. Дана організація має у своєму арсеналі значний потенціал нефінансових активів, які представлені в основному у формі основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.

Фінансування розвитку організації та підтримання виконання покладених на неї функцій зумовлене за рахунок фінансування власними джерелами, що представлені у формі власного капіталу.

Варто також зазначити, що підприємство веде ефективну політику

планування надходжень цільового фінансування та їх використання: планові показники виконано на 100% у досліджуваному періоду. Отже, організація ефективно справляється із управлінням фінансовими потоками підприємства.

Організація обліку основних засобів досліджуваного підприємства враховує основні аспекти бухгалтерського обліку. Такі операції як надходження, введення в експлуатацію, списання основних засобів, їх амортизація – на досліджуваному підприємстві повинна відображатися в обліку у відповідності із нормативно-правовими вимогами до ведення такого обліку в Україні.

Аналіз основних засобів базується на визначенні їх складових та розрахунку їх частки у необоротних активах підприємства, а також здійсненні аналізу основних показників їх руху. Аналізуючи склад і структуру основних засобів Департаменту, варто відмітити, що найбільшу питому вагу займають машини та обладнання – їх частка складає 71,68%. Їх частка зменшилася на 4,28% протягом досліджуваного періоду.

Проаналізувавши показники руху основних засобів установи, слід відмітити, що динаміка надходжень та вибуття основних засобів підприємства є зростаючою, але темпи динаміки вибуття їх вартості є більшими, ніж надходження основних засобів.

Аналізуючи динаміку показників руху основних засобів підприємства, варто відмітити, що приріст основних засобів в більшій мірі відбулося у 2021 році. За рахунок цього також зріс й рівень придатності основних засобів, натомість оновлення основних засобів призвело й до зменшення рівня їх зношення у 2021 році, порівняно із 2019 роком.

Також, на основі отриманих результатів, було встановлено, що основним рекомендаційним шляхом удосконалення ефективності організації обліку й аналізу основних засобів установи є використання інформаційних методів та механізмів, наприклад, хмарних серверів збереження та обробки інформації. Такі сервери дозволяють обробляти та зберігати значні обсяги інформації, дозволяють підключати доступи до них із будь-яких пристроїв,

включають в себе електронний документообіг, що значно спрощує в тому числі, й процедуру аналізу основних засобів на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Л.О. Організація та методика економічного аналізу: Навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямків підготовки. Одеса, ОДЕУ. 2016 351 с.
2. Борисов А. Б. Большой экономический словарь. Москва.: Книжный мир, 1999. 894 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник. Житомир: ПП «Рута», 2015. 224 с.
4. Бондар О. Проблеми визнання основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. №3. С. 23-27.
5. Бутинець Т.А, Основні засоби: точка зору економіста. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. ISSN 1994-1749. 2018. Вип. 2 (23). 22 с.
6. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник Г.Н. Климко, В.П. Нестеренко та ін.; За ред. Г.Н. Климка . Київ: Вища школа. Знання, 2016. 559 с.
7. Дробишева О.О., Віташ Н.М. Оптимізація структури основних фондів та їх значення у досягненні підприємством своїх цілей. Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2016. Серія Економіка. Випуск 2(6). 63 с.
8. Грузинов В. П. Экономика предприятия и предпринимательство. Москва.: Машиностроение, 2017. 317 с.
9. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: Підручник за заг. ред. С. Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ. КНЕУ, 2016. 528 с.
10. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.. Н.М. Ткаченко [6-те вид]. Київ. А.С.К., 2017. 784 с.
11. Кузьмінський Ю.А. Оцінка ефективності впровадження інформаційних технологій у бухгалтерський облік // Бухгалтерський облік і

аудит. №7. 2017. С.27-31.

12. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [Електронний ресурс] // Затв. Наказом Міністерства фінансів України 30.09.2003 № 561 від 30.09.2003 р. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.1226.0>.

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

14. МСФЗ 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16.pdf

15. Пиріжок Є.С. Поняття «основні засоби» та канали їх вибуття на підприємстві. Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорій та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу». 2011. Випуск 2 (20). с. 397–405.

16. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору економіста. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 2 (23). с . 22-36.

17. Григорова З.В. Формування та ефективність використання основного капіталу підприємств [Текст] : автореф. дис. канд. ек. наук : 08.06.01 / З.В. Григорова. Київ, 2016. 19 с.

18. Сідун В.А. Економіка підприємства : Навчальний посібник. вид. 2-ге , перероб. та доп. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 356 с.

19. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.

20. Організація та шляхи вдосконалення обліку та контролю наявності та руху основних засобів [Електронний ресурс]//Бібліофонд. – Режим доступу:<http://bibliofond.ru/view.aspx?id=435009>.

21. Головна Інтернет-сторінка Департамент розвитку і торгівлі Сумської обл. держ адміністрації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/38840547/.

22. Євдокимов В.В. Адаптивна модель інтегрованої системи

бухгалтерського обліку: [монографія]. Житомир: ЖДТУ, 2010. 516 с.

23. Максименко А.В. Проблемні питання обліку основних засобів. Фінанси, облік і аудит: збірник наукових праць. URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Foa/2009_13/index.html.

24. Шайкан А.В. Бухгалтерський облік у прийнятті управлінських стратегічних рішень : монографія. Київ: КНЕУ, 2009. 303 с.

25. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум : навч. посіб / укл. Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. Львів: Магнолія 2006, 2015. 312 с.

26. Падченко Н. С. Амортизаційна політика підприємства в контексті реформування податкової системи. Науковий вісник Полтавського університету економіки та торгівлі. 2014. № 6. С. 74- 82.

27. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2012. Вип. 9 (1). С.340-349.

28. Гавриловський О. С. Облік переоцінки основних засобів. Економічний аналіз. 2014. № 2. С. 130-135.

29. Бурова Т. Експрес-аудит необоротних активів підприємства. Науковий Вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Економічні науки. 2016. № 1 (6). С. 33-38.

30. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку. Київ: ЦУЛ, 2015. 522 с.

31. Півняк Ю.В. Дослідження основних концепцій та функцій амортизації. - Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції - 2013 - №2. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11(1)_21).

32. Кірейцев Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г. Кірейцев. – Житомир : ЖІТІ, 2017. – 272 с.

33. Облік основних засобів 2022: від придбання до списання. Джерело: <https://www.budgetnyk.com.ua/article/184-oblk-osnovnih-zasobv-2022-vd-pridbannya-do-spisannya>

34. Віннічук Ю. Бізнес ховається в хмарах / Ю. Віннічук // Економічна правда, 23 вересня 2012 року:[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2012/08/6/331252>. 30.

35. Віртуалізація і хмарні технології в обліку: далеке майбутнє чи реальне сьогодні [Електронний ресурс] / Р. І. Мачуга / Ефективна економіка. – Режим доступу :<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2008>. 31.

36. Войтюшенко Н.М. Технологія «хмарних обчислень» для бухгалтерського та управлінського обліку на підприємстві / Н.М. Войтюшенко // Науковотехнічний збірник. – 2012. – №17. С. 25-32.

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А
SUMMARY

Kolesnik VM Accounting and analysis of receipt and disposal of fixed assets - Bachelor's degree. NI BIEM, Sumy, 2022

The theoretical, methodical and practical aspects of the organization of the account and the analysis of receipt and disposal of fixed assets are investigated in the work. The main purpose of the study is to study the essence of fixed assets, as well as the study of theoretical and practical aspects of the organization and methodology of analysis and accounting of fixed assets. The movement of fixed assets of the enterprise is studied, their movement and receipts are analyzed, and also ways of improvement of the account of fixed assets are offered.

Key words: fixed assets, analysis, receipts, control, organization of accounting.

АНОТАЦІЯ

Колесник В.М. Облік і аналіз надходження та вибуття основних засобів
Кваліфікаційна робота бакалавра. ННІ БІЕМ, Суми, 2022 р.

У роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку і аналізу надходження та вибуття основних засобів. Основною метою дослідження є вивчення сутності основних засобів, а також дослідження теоретичних і практичних аспектів організації та методології аналізу та обліку основних засобів. Досліджено рух основних засобів підприємства, проаналізований їх рух та надходження, а також запропоновані шляхи удосконалення обліку основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, аналіз, надходження, контроль, організація обліку.